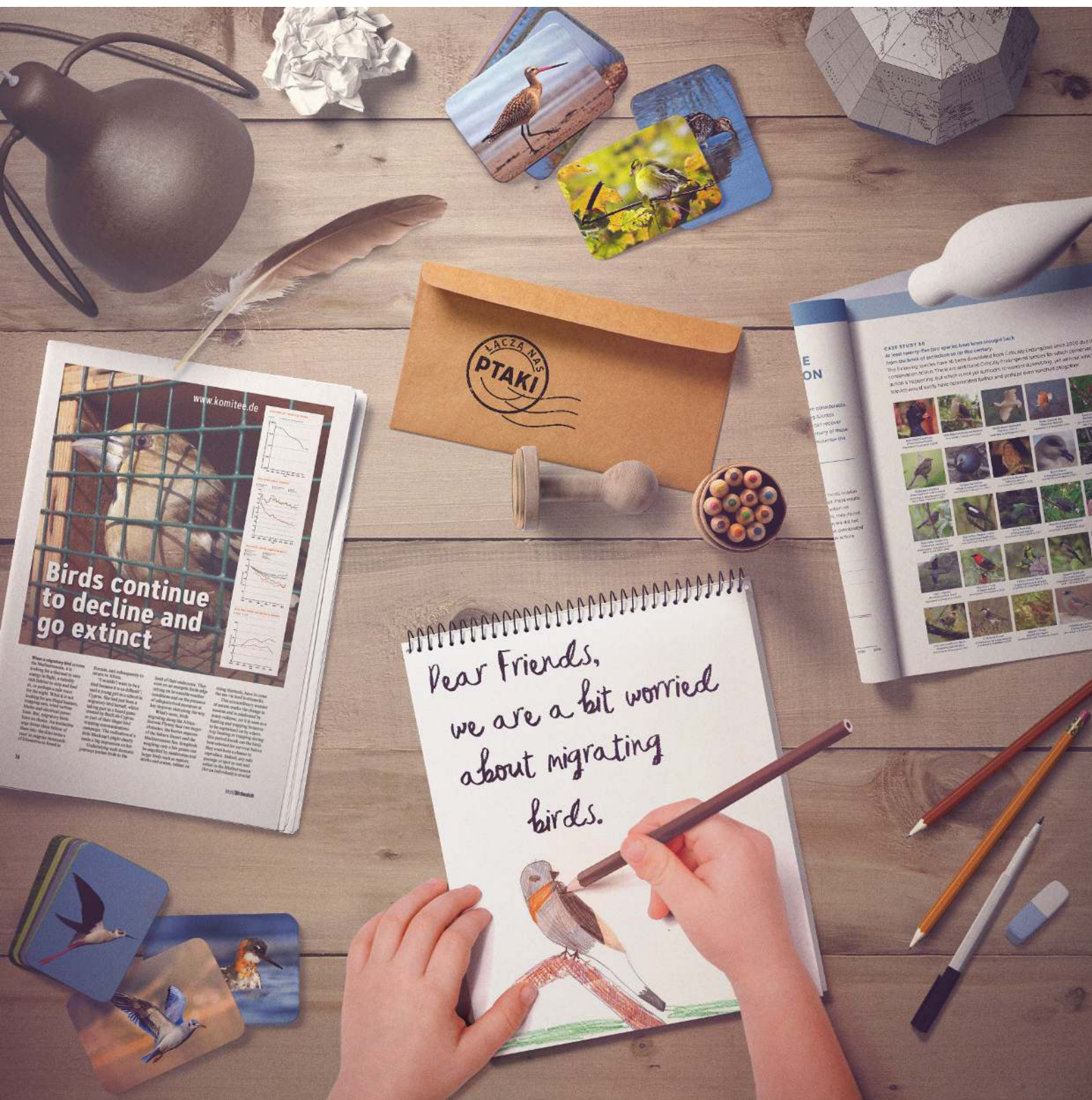

Kampania na rzecz ochrony migrujących ptaków dla najmłodszych mieszkańców Polski i Francji

- + dodatkowe informacje o życiu i problemach migracji ptaków siewkowych
- + scenariusz lekcji

Szanowni Państwo,

w imieniu **Fundacji Psubraty** zapraszamy
Was w krainę zielonych, wiosennych, wilgotnych

łąk. W pierwsze wiosenne promienie słońca, w których wygrzewają się w kałużach kijanki, a żaby skaczą nieporadnie między kępami traw, aby pośpiesznie ukryć się przed bystrym wzrokiem ptaków. Ta bajkowa kraina to obszary mokradeł, łąk i torfowisk. To prawdziwy raj dla ptaków siewkowych: czajek, rycyków, batalionów, kulików wielkich i wielu innych przedstawicieli tego bogatego rzędu ptaków.

To bohaterzy naszej kampanii. Ptaki coraz rzadsze, wrażliwe na zmiany środowiska. Mimo ciągłego spadku liczebności ptasich populacji w Europie, we Francji z rąk myśliwych ginie rocznie ponad 17 milionów ptaków. Myśląc o lepszej przyszłości, musimy zadbać o odpowiednią edukację przyrodniczą najmłodszych mieszkańców naszych krajów. Jaki mamy plan?

Łączą Nas Ptaki to akcja skierowana do uczniów szkół polskich i francuskich.

- Chcemy zaangażować nauczycieli, rodziców, wychowawców świetlic i inne osoby w przeprowadzenie dla swoich podopiecznych zajęć edukacyjnych w oparciu o przygotowane przez nas materiały.
- Warsztaty przybliżą polskim dzieciom zagadnienia związane z migracjami ptaków. Omówione zostaną różne zagrożenia i nasze możliwości poprawienia sytuacji ptaków.
- Dzieci zostaną poproszone o napisanie listów do swoich rówieśników we Francji, z prośbą o opiekę nad ptakami. Listy mogą napisać samodzielnie lub podpisać się pod naszą propozycją.
- Dzieci przygotują również prace plastyczne (w czasie zajęć lub w domu) przedstawiające ptaki, o których była mowa na zajęciach.
- Zbierzemy wszystkie listy i prace i dostarczymy je do dzieci we francuskich szkołach, w regionach gdzie ginie najwięcej ptaków. Jak pokazuje doświadczenie I edycji (na Malcie), część szkół we Francji może przeprowadzić podobne zajęcia i poprzez nas przekazać prace i listy kierowane do polskich dzieci.

Gorąco zachęcamy do udziału w naszej akcji. Prosimy o kontakt: kontakt@psubraty.pl lub poprzez formularz na stronie: <https://laczanaspptaki.pl/o-nas/kontakt/>

Ochrona ptasich siedlisk i bioróżnorodności

W Europie w wyniku osuszania ponad połowa bagien została już bezpowrotnie zniszczona. Zmiany klimatu potęgują na całym świecie proces zanikania naturalnych obszarów mokradłowych. Znacznie zwiększa się częstotliwość ekstremalnych zjawisk pogodowych (np. długotrwałych suszy). Nawet niewielkie zbiorniki śródlądowe zasilane wodą opadową stopniowo zanikają. Część przekształcana jest na pola orne, w tym coraz częściej monokulturowe uprawy kukurydzy, na których zanika różnorodne życie. To wszystko niezwykle istotne czynniki, które wpływają na populacje ptaków siewkowych, związanych z wilgotnymi łąkami, skarbnicami bioróżnorodności.

Niestety to nie wszystkie czynniki ryzyka dla ptaków siewkowych. Niekorzystne są również zabiegi agrotechniczne, prowadzone na łąkach w okresie lęgowym. Gniazda są nieświadomie rozjeżdżane i niszczone. Znaczna część piskląt ginie w trakcie koszenia łąk. Innym zagrożeniem jest drapieżnictwo lisów, zdziczałych psów i kotów oraz ptaków krukowatych.

Warto podkreślić, że torfowiska i podmokłe łąki mają jeszcze dodatkowe funkcje. Jak wielki filtr z gąbki oczyszczają wodę i ją retencjonują. W zurbanizowanej, uprzemysłowionej i pociętej autostradami Europie powinniśmy podjąć wszelkie możliwe działania, żeby zahamować proces zanikania obszarów mokradłowych.

Dlatego też, aby ochronić ptaki siewkowe, od lat w Polsce podejmuje się szereg działań, często przy sporym wsparciu finansowym z Unii Europejskiej:

- przesuwa się termin koszenia łąk, do momentu gdy ptaki zakończą wysiadywanie jaj,
- łąki kosi się od środka, tak aby umożliwić ptakom bezpieczne opuszczenie terenu,
- pozostawia się fragment nieskoszonych łąk, tak aby ptaki zachowały bezpieczne schronienie.

W przypadku najbardziej zagrożonych gatunków (jak kulik wielki) niezbędna jest tzw. ochrona czynna. Składa się na nią między innymi:

- lokalizacja gniazd, wyznaczanie stref ochronnych, a czasami wręcz zabezpieczanie pastuchami elektrycznymi,
- wykradanie i sztuczna inkubacja jaj, podkładanie ich do prawdziwych gniazd tuż przed samym kluciem. Do tego momentu w gniazdach leżą sztuczne, drewniane, chroniąc te prawdziwe przed drapieżnictwem,
- hodowla wolierowa, w przypadku porzucenia jaj lub śmierci rodziców.

Kulik mniejszy

Polowania, krytyczny czynnik dla sukcesu lęgowego

Z końcem lata rozpoczynają się ptasie wędrówki. Wewnętrzny zegar podpowiada im, że zbliża się okres dni chłodnych, suchych i przede wszystkim pozbawionych pożywienia. Wiele z naszych ptaków siewkowych wybiera na zimowisko nie Afrykę, ale bogate w pokarm wybrzeża Francji nad Atlantykiem. Z takim trudem odchowane ptaki trafiają tu na szczyt sezonu polowań. Przepętniony hałasem, bólem, śmiercią i przerażeniem zwierząt. Część nie umiera na miejscu, ale od zakażeń wywołanych ranami od postrzału. To często długie, powolne wyczekiwanie na śmierć sparaliżowanego ptaka. Polowania wiążą się też z zatrutowaniem środowiska ołowiem. Katastrofalnym szczególnie w siedliskach wodno-błotnych, gdzie skażona woda i gleba powodują wtórne zatrucia innych zwierząt w kolejnych latach.

Polowania to także zwiększony stres dla ptaka. Badania wykazały, że gdy na postoju migracyjnym gęsi śnieżnych wprowadzono polowania, wówczas tylko 28% z nich doleciało do lęgowisk, a jedynie 9% przystąpiło do lęgów. W sezonach, gdy nie strzelano, do lęgowisk dolatywało 85% ptaków, zaś 56% z nich zakładała gniazda.

W rocznym cyklu życiowym ptaków nie ma ani chwili spokoju. W dużym uproszczeniu: ptaki albo migrują z zimowisk na swoje wiosenno-letnie siedliska, albo wychowują młode, albo zbierają się do migracji jesiennych. Na zimowiskach regenerują siły po długiej podróży, często zmieniają upierzenie, aby wiosną znów poszukać swojej pary i przystąpić do lęgów. Nie wszyscy jednak wystarczająco doceniają te unikalne, bardzo wrażliwe na zmiany środowiska ptaki. We Francji poluje się powszechnie na wiele gatunków siewek: kulika wielkiego, czajkę, krwawodzioba, bataliona, kwokacza, brodzca śniadego, kszyka i siewkę złotą. Na wybrzeżach Francji ginie rocznie 5-40 tysięcy kulików wielkich, podczas gdy w Polsce gniazduje jedynie ok. 250 par! Co roku ginie tam prawie 18 milionów ptaków, a to tylko statystyki samych myśliwych. Z dużym prawdopodobieństwem zaniżone. Myśliwi mają też niewielką wiedzę o ptakach, w rezultacie łatwo może dochodzić do pomyłek i polowań na ptaki znajdujące się pod ochroną. Te liczby nie uwzględniają ptaków umierających w wyniku odniesionych ran i zakażeń.

Na wiele czynników spadku ptasich populacji nie mamy dużego wpływu. Nie da się zatrzymać rozwoju ludzkich osad czy zmian w rolnictwie. Dlatego tak istotne jest, aby walczyć o poprawę sytuacji wszędzie tam, gdzie tylko jest to możliwe. Nie ma w dzisiejszych czasach miejsca na zabijanie ptaków. Nie cierpimy głodu, ptaki nie wyrządzają żadnych szkód. Nie da się tego „hobby” usprawiedliwić dawnymi zwyczajami i tradycją. Wszystkie wymienione ptaki są rzadkie, wrażliwe, a ich statusy według listy Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody (IUCN) wahają się od „krytycznie zagrożony” do „bliski zagrożonego”.

Lekcje o ptakach dla ratowania środowiska

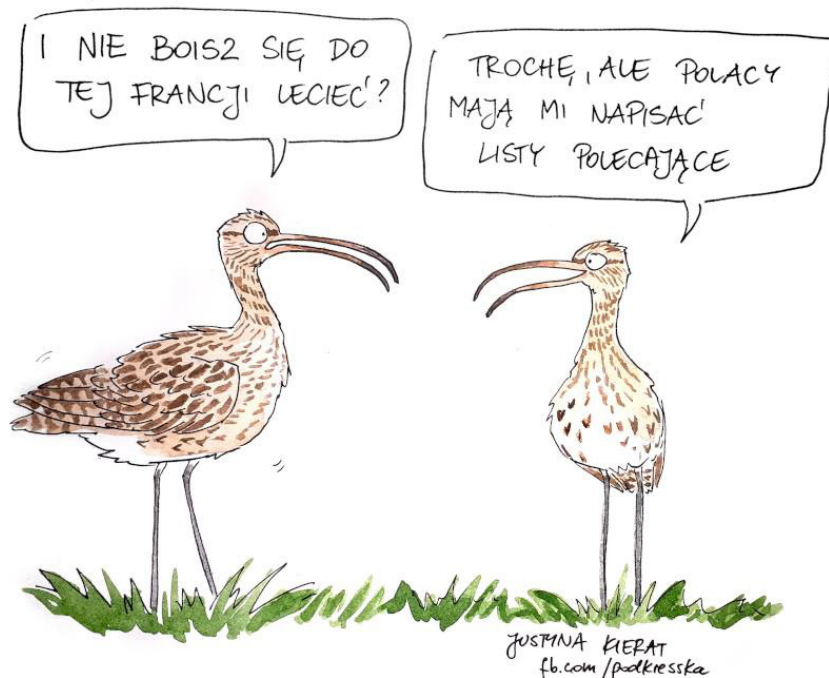

Każda pora roku jest dobra do przeprowadzenia lekcji o wędrownkach ptaków. Fantastycznym pomysłem może być połączenie zajęć z wycieczką w terenie. Przeloty ptasich migrantów najłatwiej zaobserwować w okresach od marca do maja oraz od połowy sierpnia do listopada. Nasza broszura „podstawowa” zawiera wszystkie informacje o celach i sposobie ich realizacji: przeprowadzeniu zajęć edukacyjnych, w trakcie których dzieci w Polsce zdobędą wiedzę o migracjach ptaków i związanych z nimi problemach, przygotowują też listy i prace plastyczne, które prześlemy następnie ich rówieśnikom we Francji. Z prośbą o opiekę nad ptakami. Niniejszy „rozszerzony” materiał przybliży zagrożenia, stojące przed ptakami siewkowymi. W dalszej części znajdziecie Państwo proponowane ćwiczenia dla kilku wybranych przez nas ptaków siewkowych, migrujących z Polski do zimowisk we Francji u wybrzeży Oceanu Atlantyckiego.

Nauczycielom i wychowcom zostawiamy decyzję, w jaki sposób przeprowadzić zajęcia. Z których materiałów skorzystać, dobierając je do wieku, liczebności grup czy dostępnego czasu. Może to być cykl zajęć lub pojedyncza lekcja, w szkole, przedszkolu, świetlicy lub na wycieczce w terenie.

UWAGA! Najważniejsze z punktu widzenia powodzenia akcji „Łączą nas ptaki” jest zrozumienie przez uczniów zagrożeń ptaków wodno-błotnych i problemów, które napotykają w czasie migracji, podpisanie się pod listem i przygotowanie prac plastycznych (ten punkt jest opcjonalny, ale w praktyce to ulubiona przez dzieci część zajęć). Prosimy tak rozplanować zajęcia, aby wskazane cele zostały zrealizowane.

Ćwiczenia i dodatkowe informacje o środowisku i klimacie nie są obowiązkowe. Mamy jednak nadzieję, że uda się znaleźć i na nie czas. Warto nauczać o mieszkańcach siedlisk bagiennych. Mokradła i ich ekosystemy są niezwykle cenne dla krążenia wody w przyrodzie.

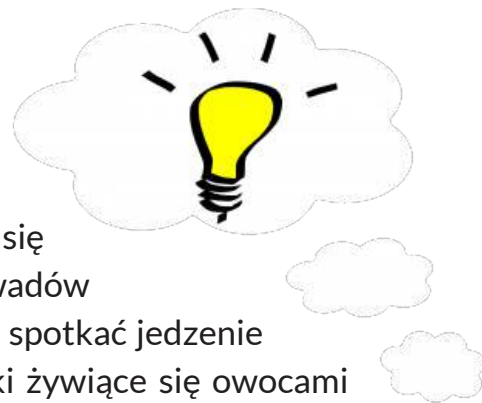

Cel I: uczniowie rozumieją powody migracji ptaków siewkowych

Uczeń potrafi wskazać zależności i powiązania obecne w przyrodzie uwarunkowane zmianą pór roku i surowością zimy. Rozumie jakie zagrożenia może spotkać ptak w swoim życiu. Wskaże na mapie Polskę, Francję, a także pokaże kierunek migracji ptaków w różnych porach roku.

Burza mózgow: pomysły uczniów zapisywane są na tablicy. Warto, aby uczniowie sami doszli do poniższych wniosków.

Dlaczego niektóre ptaki odlatują od nas na zimę, a niektóre w tym samym czasie przylatują? Ptaki ze swoją przemianą materii (bardzo szybką) muszą jeść dużo i często. W zimie jest bardzo mało pokarmu. Te ptaki, które wyspecjalizowały się w diecie złożonej z bezkręgowców (mięczaków, skorupiaków, owadów i pajęczaków) odlatują zimą tam, gdzie jest ciepło i nadal można spotkać jedzenie na łące. W tym samym czasie przylatują do nas z północy ptaki żywiące się owocami i ziarnami, dostępnymi w Polsce również zimą.

Ptaki związane ze środowiskiem wodno-błotnym wyposażone są przez ewolucję w długie nogi (do brodzenia w wodzie) i długie, smukłe dzioby (do skutecznego wyciągania z błotka bezkręgowców). Przesychanie łąk w trakcie miesięcy o najniższej średniej opadów w Polsce (sierpień – październik) jest dla nich sygnałem do odlotu.

Cel II: uczniowie rozumieją trudności i podchodzą z empatią do problemu ptasich wędrowek

Rozmowa z dziećmi: zagadnienia do poruszenia.

- Ptaki muszą pokonać po drodze wiele naturalnych przeszkód i niebezpieczeństw. Często narażone są na trudne warunki pogodowe, jak wiatr, sztorm, czy gorące powietrze. Mogą też zostać zaatakowane przez drapieżniki.
- Niestety ludzie również bywają zagrożeniem dla migrujących ptaków. Na przykład u wybrzeży Oceanu Atlantyckiego we Francji często poluje się na przelatujące ptaki siewkowe. W całej Francji w wyniku polowań rocznie ginie prawie 18 milionów ptaków. Ptaki nie powodują żadnych szkód, nie poluje się na nie również z głodu.
- Liczebność większości ptaków (w tym siewkowych) bardzo szybko maleje. Dotyczy to również spotykanych u nas czajek, batalionów, kulików i kszyków. Na przykład kulik wielki jest zagrożony w skali całego świata. W Polsce gniazduje nie więcej niż 250 par, gatunek ten jest wymieniony w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. To lista krytycznie zagrożonych gatunków w Polsce.
- Na szczęście nie wszyscy mieszkańcy Francji postępują w ten sposób i wielu sprzeciwia się takiemu działaniu. Chcieliby wprowadzenia prawa, które podobnie jak w innych krajach Europy, będzie chroniło siewkowe ptaki.
- **Czy Wy chcielibyście pomóc w tym, aby ptaki były bezpieczne we Francji?**

Praca nad listem do dzieci we Francji:

Wzór listu w językach polskim i francuskim dostępny jest w przesyłanych przez nas materiałach, jako wkładka do głównej broszury akcji.

Zachęcamy oczywiście do pisania własnych listów - jeśli zostaną napisane w języku polskim, przygotujemy ich tłumaczenie. Dzięki ozdobieniu ich rysunkami, ich przekaz emocjonalny będzie jeszcze silniejszy. Nauczyciel odczytuje uczniom list do uczniów z Francji.

- Czy zgadzacie się z tym listem?
- Czy będziecie chcieli go podpisać i załączyć swoje rysunki?

Uczniowie podpisują się zbiorowo na obu wersjach językowych listu. Wystarczy zapisanie imienia i wieku (np. Tomek lat 9). Nazwiska nie są konieczne. Mile widziana będzie pieczętka np. szkoły lub przedszkola. Dzieci mogą ozdobić list, np. małymi rysunkami.

Ćwiczenie (opcjonalne): rozpoznawanie zagrożeń i sprzymierzeńców ptaków.

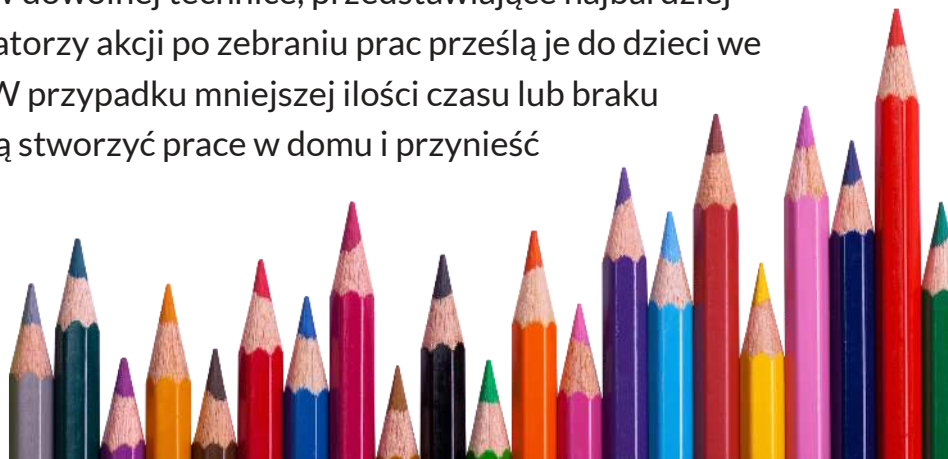

Nauczyciel przekazuje dzieciom kartkę z rysunkami (oddzielna wkładka do tego dokumentu, grafika powyżej jest tylko przykładem), które symbolizować mają „zagrożenia” i „sprzymierzeńców” ptaków.

- Wytnijcie ilustracje znajdujące się poniżej mapy (*potrzebne będą nożyczki!*).
- Zastanówcie się, które z nich są zagrożeniem dla ptaków, a które ich sprzymierzeńcami?
- Podzielcie je na dwie oddzielne grupy i uzasadnijcie swój wybór.

Cel III: uczniowie podejmują kreatywne działanie, tworzą prace plastyczne

Uczniowie tworzą prace plastyczne w dowolnej technice, przedstawiające najbardziej inspirujące ptaki siewkowe. Organizatorzy akcji po zebraniu prac prześlą je do dzieci we Francji, wraz z podpisanymi listami. W przypadku mniejszej ilości czasu lub braku materiałów plastycznych dzieci mogą stworzyć prace w domu i przynieść na przykład na następne zajęcia.

Cel IV (opcjonalny): uczeń zna i rozpoznaje wybrane ptaki siewkowe

Na załączonych, pojedynczych kartkach zamieszczamy opracowanie 7 chronionych i coraz rzadszych gatunków ptaków: kulika wielkiego, bataliona, czajki, słonki, krwawodzioba, kszyka i rycyka. Każda z nich zawiera zdjęcie i opis danego gatunku, jak również mapę, z oznaczonymi miejscami lęgów, zimowania i kierunkami migracji.

W zależności od dostępnego czasu prowadzący może omówić część lub wszystkie powyższe gatunki. Scenariusz ćwiczenia i zestaw pytań jest taki sam w każdym przypadku. Odpowiedzi też często mogą wydawać się zbliżone - nie bez powodu, wszystkie ptaki siewkowe mają wiele cech wspólnych. Dzieci z pewnością łatwo je zauważą.

Ale też każdy z 7 wybranych przez nas gatunków ma pewne unikalne cechy. Pozwolą one dzieciom łatwiej je zapamiętać i przyswoić sobie wiedzę. Uczeń pozna ciekawostki z życia ptaka, co sprawi, że ten gatunek stanie się mu bliższy i mniej anonimowy. O wiele łatwiej będzie wówczas przejąć się jego losem i bezpieczeństwem.

Prezentacja zdjęcia i rozmowa z uczniami:

- Czy znacie takiego ptaka? Czym się wyróżnia?
- Jak możecie go opisać?
- Czy ktoś z was widział go w naturze?
- Czy patrząc na jego wygląd, cechy charakterystyczne – dziób i nogi potraficie powiedzieć czym się żywi i gdzie żeruje?

Praca w grupach z mapą:

- Wskaż na mapie miejsca gniazdowania i zimowania. Zbadaj trasę migracji ptaków.
- Zapoznaj się z legendą mapy. Co możesz z niej odczytać?

Dziękujemy za udział w akcji Łączą Nas Ptaki. Listy i prace prześlemy dzieciom we Francji, aby usłyszały nasz głos. Wszyscy uczestnicy otrzymają dyplomy Ptasich Przyjaciół!

Autorzy opracowania: Barbara Grzebulska, Agnieszka Kosicka, Przemysław Gumułka

Zdjęcia ptaków: Michał Kucharski

Patronat medialny:

MIESIĘCZNIK
**DZIKIE
ŻYCIE**